

ASIA Päätös ympäristönsuojelulain 84 §:n mukaisessa hallintopakkoasiassa

ASIANOSAINEN Talvivaara Sotkamo Oy
Talvivaarantie 66
88120 Tuhkakylä
Sotkamo

TOIMINTAA KOSKEVAT LUPAPÄÄTÖKSET JA –MÄÄRÄYKSET

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto (1.1.2010 alkaen Pohjois-Suomen aluehallintovirasto) on 29.3.2007 antanut Talvivaaran kaivostoimintaa koskien päätöksen nro 33/07/1. Ympäristöluparatkaisun alussa määrätään seuraavasti:

”Ympäristölupavirasto myöntää Talvivaara Projektin Oy:lle ympäristöluvan,

joka koskee, niiltä osin kuin tällä päätöksellä ei toisin määrätä, hakemuksen mukaista ja laajuista monimetallimalmin avolouhoksista tapahtuvaa louhintaa, 1. ja 2. vaiheen kasaliuotusta, metallitehdasta, vety- ja rikkivetytehdasta, kalkin polttamoa, sivukivien läjitysalueita ja kipsisakan läjittämistä sekä muita näihin liittyviä aputoimintoja Sotkamon kunnassa ja Kajaanin kaupungissa.” Kaivostoimintaa on kiinteistöillä kiinteistötunnus 765-402-60-18 (Ruusunmaa), 765-402-60-25 (Lammashaimo), 765-402-60-26 (Perälä) ja 205-405-15-9 (Liussuo).

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 31.5.2013 päätöksellään nro 52/2013/1 myöntänyt ympäristöluvan Talvivaaran kaivoksen toiminnan olennaiseen muuttamiseen käsiteltyjen jätevesien johtamisen ja siihen välittömästi liittyvien asioiden osalta. Aluehallintovirasto on muuttanut lupamääräyksistä ilmenevästi Talvivaaran kaivoksen ympäristö- ja vesitalouslupan nro 33/07/1 pilaantumisen estämistä koskevaa yleistä määräystä 4 ja jätevesipäästöjä koskevia lupamääräyksiä 5, 6, 7, 8, 9 ja 12 siten, että jätevesipäästöjä rajoittavat sekä pitoisuus- että enimmäispäästörajat. Johdettavien jätevesien vuosittaista enimmäismäärää koskeva rajoitus on poistettu. Uusien määräysten mukaan metallien talteenottolaitoksen loppuneutralointilaitoksen (LONE) ylittevedet voidaan tarvittaessa johtaa pohjoisen tai eteläisen jälkikäsitteily-yksikön kautta. Jälkikäsitteily-yksiköt voidaan ohittaa silloin, kun jälkikäsitteily ei enää paranna puhdistustulosta. Aluehallintovirastossa vireillä olevaan Talvivaaran kaivoksen ympäristö- ja vesitalouslupan lupamääräysten tarkistamista sekä uraanin talteenottolaitoksen ympäristölupaa ja toiminnan aloittamista

muutoksenhausta huolimatta koskevaan hakemukseen annettavassa päätöksessä tullaan käsittelemään tämän päätöksen voimassaolo. Aluehallintoviraston päätös ei ole lainvoimainen. Päätös on kuitenkin välittömästi täytäntöön pantavissa muutoksenhausta huolimatta.

Lupamääräyksen C mukaan ”Nykyisissä kipsisakka-altaissa ei saa varastoida vettä.

Luvan saajan on johdettava kipsisakka-altaissa oleva vesi takaisin liuoskiertoon tai puhdistettavaksi viivyttämättä, kuitenkin viimeistään 31.10.2013 mennessä.

Kunkin allaslohkon tyhjentämisen jälkeen kipsisakan ja rautasakan mukana allaslohkolle tuleva vesi on palautettava viipymättä takaisin prosessivesikiertoon tai johdettava käsiteltäväksi lupamääräyksen 8 mukaisesti.

Luvan saajan on toimitettava nykyisten kipsisakka-aitaiden käyttöä sekä uusien kipsisakka-aitaiden rakentamista ja käyttöä koskeva toimenpide- ja aikatauluesitys viimeistään 3.7.2013 aluehallintovirastoon täydennyksenä vireillä olevan asiaan Dnro PSAVI/58/04.08/2011 sekä tiedoksi Kainuun ELY-keskukselle.”

Vaasan hallinto-oikeus on 22.10.2013 välipäätöksellään nro 13/0297/1 muuttanut em. lupapäätöstä lupamääräyksen C täytäntöönpanon osalta. Hallinto-oikeus ei ole määrännyt päätöstä täytäntöön pantavaksi lupamääräyksen C toisen kappaleen osalta. Lupamääräyksen C toisen kappaleen määräaika on muutettu päättyämään 31.12.2013.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 27.12.2013 tehnyt päätöksen nro 137/2013/1 Talvivaaran kaivoksen ympäristöluvan muuttamisesta koskien jätevesien varastointia, puhdistamista ja johtamista koskevan päätöksen nro 52/2013/1 lupamääräyksen C määräajan jatkamista.

Lupamääräys C on edellä mainitulla päätöksellä muutettu kuulumaan seuraavasti: ”Nykyisissä kipsisakka-altaissa ei saa varastoida vettä.

Luvan saajan on johdettava kipsisakka-altaissa oleva vesi takaisin liuoskiertoon tai puhdistettavaksi viivyttämättä, kuitenkin viimeistään 31.8.2014 seuraavasti:

Lohkon 5 tulee olla tyhjä vedestä viimeistään 31.1.2014. Lohkolta 6 vesiä on vähennettävä siten, että vedenkorkeus on lohkojen 5 ja 6 välipenkereen tason alapuolella viimeistään 31.1.2014.

Kortelamman patoaltaalle on tehtävä viipymättä, kuitenkin viimeistään 1.2.2014, tilaa niin paljon, että kipsisakka-altaan vedet mahtuvat siihen mahdollisessa vuototilanteessa. Varoallastilavuutta määritettäessä voidaan ottaa huomioon Kortelamman altaan tilavuus laskettuna enintään hätä-HW:n tasolle. Kortelamman altaan tilavuutta on säädettävä siten, että ennakoitavissa oleva valuma ei aiheuta määrätyn varoallastilavuuden alittumista.

Kipsisakka-altaasta ja Kortelammen altaasta Tammalammen vesienkäsittely-yksikkön käsiteltäväksi johdettavien vesien määrä ja vesitilanteen kehittyminen altaissa on raportoitava valvontaviranomaisille säännöllisesti osana lupamääräyksessä H edellytettyä vesienhallintaa ja vesitaseen kehittymistä koskevaa raportointia.

Kunkin allaslohkon tyhjentämisen jälkeen kipsisakan ja rautasakan mukana allaslohkolle tuleva vesi on palautettava viipymättä takaisin prosessivesikiertoon tai johdettava käsiteltäväksi lupamääräyksen 8 mukaisesti.

Luvan saajan on toimitettava nykyisten kipsisakka-altaiden käyttöä sekä uusien kipsisakka-altaiden rakentamista ja käyttöä koskeva toimenpide- ja aikatauluesitys viimeistään 3.7.2013 aluehallintovirastoon täydennyksenä vireillä olevaan asiaan Dnro PSAVI/58/04.08/2011 sekä tiedoksi Kainuun ELY-keskukselle.”

ASIANOSAISEN KUULEMINEN JA VALVONTATOIMET

Kainuun elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (jatkossa Kainuun ELY-keskus) on kirjeellään 4.2.2014 kehottanut Talvivaara Sotkamo Oy:tä (jatkossa Talvivaara) noudattamaan edellä mainittua lupamääräystä C. Talvivaaraa on kehoitettu tyhjentämään kipsisakka-altaan lohko 5 vedestä ja tekemään Kortelammen patoaltaalle tilaa niin paljon, että kipsisakka-altaan vedet mahtuvat siihen mahdollisessa vuototilanteessa. Lisäksi lupamääräyksen mukaan lohkon 6 vedenkorkeus tulee saattaa lohkojen 5 ja 6 välipenkereen tason alapuolelle. Toimenpiteet on toteutettava viivyttämättä ja viimeistään 1.4.2014. Kainuun ELY-keskus on kehotuksessa katsonut, että annettu määräaika on kohtuullinen ja toimenpiteet on teknisesti mahdollista toteuttaa annetussa ajassa. Kainuun ELY-keskus on ilmoittanut, että se voi antaa asiasta YSL 84 §:n mukaisen määräyksen ja että määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla YSL 88 §:n mukaisesti. Kainuun ELY-keskus varasi samassa yhteydessä Talvivaaralle mahdollisuuden tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista. Selitys tuli toimittaa Kainuun ELY-keskukseen 28.3.2014 mennessä.

Talvivaaran selitys saapui Kainuun ELY-keskukseen 19.2.2014. Talvivaara on selityksessään tuonut esille, että kipsisakka-altaan tyhjentämisen viivästyminen on vaikuttanut erityisesti loppuvuoden 2013 runsaat sateet ja alkuvuoden 2014 kasteluletkujen jäätyminen, jonka vuoksi kipsisaltaan tyhjentämistä varten rakennetut putkilinjat on jouduttu ottamaan käyttöön bioliuotuksen riskien pienentämiseksi. Talvivaaran näkemyksen mukaan ELY-keskuksen kehotuksessa esitetty aikataulu ei ole teknisesti mahdollinen. Jotta kaikki kipsisaltaan vedet mahtuisivat Kortelammelle, tulee Kortelammelta siirtää vettä pois 909 000 m³. Kortelammen veden johtaminen Tammalammen vesienkäsittelyyn ja edelleen Kuusilammen ja Latosuon vesivarastoihin on aloitettu 14.2.2014. Kortelammen tyhjennyksessä

pumppauskapasiteetin on todettu olevan maksimissaan noin 850 m³/h. Näin ollen Kortelammen tyhjentämiseen kuluu aikaa 100 % käyntiasteella ja maksimipumppauskapasiteetilla noin 45 vuorokautta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että huhtikuun alussa ennen kevättulvaa Kortelammelle on saatu tehtyä riittävä varoilavuus mahdollista uutta kipsiallasonnettomuutta varten. Kun Kortelammelta on saatu siirrettyä noin 0,9 M m³ vettä, pumppausta kipsisakka-altaalta tehostetaan noin 100 m³/h ylläpitopumppauksesta tasolle 570 m³/h. Kipsisakka-altaalta tulee poistaa vettä noin 465 000 m³, jotta lohkojen 5-6 välinen penkka tulee näkyviin. Suunnitellulla pumppausteholla ja 100 % käyntiasteella tämä tarkoittaisi 34 vuorokauden pumppausjaksoa. Tehokkaamman pumpun vaihtaminen Kortelammen tyhjennyksestä kipsialtalle ei nopeuttaisi aikataulua, koska pumpun vaihtamiseen kuluu aikaa. Edellä kuvattujen, ELY-keskuksen edellyttämien toimenpiteiden toteuttaminen kestää pumppujen 100 % käyttöasteella 79 vuorokautta. Käytännössä pumppaukset edellyttävät huoltotöitä, jolloin käyntiaste putoaa tasolle 85 %. Näin ollen realistinen ja teknisesti mahdollinen aikataulu ELY-keskuksen edellyttämille toimenpiteille on 93 vuorokautta, eli 15.5.2014 mennessä.

Kainuun ELY-keskus on varannut 21.3.2014 kuulemiskirjeellä Talvivaaralle tilaisuuden antaa selitys edellä mainitun päävelvoitteen tehosteeksi mahdollisesti asetettavasta teettämishetkestä 28.3.2014 mennessä.

Talvivaara on 28.3.2014 Kainuun ELY-keskukseen saapuneessa selityksessä todennut, että se on esittänyt 18.2.2014 ELY-keskukselle toimittamassaan kirjeessä oman näkemyksensä realistisesta aikataulusta kipsialtaan lohkon 5 tyhjentämiseksi sekä Kortelammen varoilavuuden tekemiseksi. Aikataulu on laadittu riskienhallinnan näkökulmasta ottaen huomioon myös pumppausjärjestelyjen kapasiteetit. Riskienhallinnan kannalta keskeistä on, että tehtävillä toimenpiteillä saadaan eliminoidua sekä kipsiallasonnettomuuden että kevättulvan aiheuttama riski ylimääräisestä vesipäästöistä Vuoksen vesistön suuntaan. Tehokkaimmin tämä saadaan toteutettua poistamalla Kortelammelta niin paljon vettä, että sinne mahtuvat suurin mahdollinen kipsialtaan vuotovesimäärä sekä kevättulvassa kertyvät vedet.

Talvivaara on esittänyt 18.2.2014 Kainuun ELY-keskukselle toimittamassaan kirjeessään pumppaus- ja putkikapasiteetteihin perustuvan laskelman vedensiirrosta. Vedensiirto on toteutunut myös käytännössä kyseisen laskelman mukaisesti. Kortelammen suunnasta on saatu siirrettyä vettä Tammalammelle keskimäärin noin 700 m³/h kapasiteetilla. Kortelammelle on saatu tehtyä lisätilavuutta siten, että mahdollisessa kipsisakka-altaan vuototilanteessa kaikki vuotovesi (lohkoilta 5-6 voisi vuotaa enimmillään noin miljoona kuutiota) saataisiin kerättyä Kortelammen padolle. Kortelammen suunnasta vettä Tammalammelle pumppaava konttipumppaamo siirretään kipsialtalle

viikolla 14 tai 15 (tai järjestetään kipsialtaalle muuta pumppauskapasiteettia), jolloin kipsialtaan tyhjennystä voidaan tehdä noin 1000 m³/h kapasiteetilla. Kipsialtaan ylimääräiset vedet saadaan poistettua Talvivaaran 18.2.2014 esittämässä aikataulussa eli 15.5.2014 mennessä.

Talvivaaran näkemyksen mukaan kipsialtaan tyhjentämiseen ja Kortelammen tilavuuden varmistamiseen ei ole tarpeen käyttää hallintopakkeinoja. Talvivaara on kyennyt tekemään Kortelammelle riittävän varotilavuuden kipsisallasvuotoa varten ja jatkaa seuraavaksi kipsialtaan tyhjentämistä aiemmin esitetyn aikataulun mukaisesti. Hallintopakon käyttäminen ei nopeuttaisi kipsialtaan tyhjennysaikataulua, koska tyhjennystä ei ole teknisesti mahdollista toteuttaa nopeammassa aikataulussa. Suuremman tyhjennyskapasiteetin rakentaminen edellyttäisi useiden kilometrien mittaisen putkilinjan rakentamista. Käytännössä kyseistä putkilinjaa ei ehdittäisi ottaa käyttöön ennen kuin kipsisallas on tyhjennetty nykyisen siirtolinjan kautta.

Kainuun ELY-keskus on todennut tarkastuskäynneillä 1.4.2014, 9.4.2014, 16.4.2014 ja 23.4.2014, että kipsisakka-allaslohkojen 5 ja 6 välinen välipenkere ei ollut silmin nähtävissä. Kipsisakka-allas kahta koskevassa patoturvallisuuskansiossa on välipenkereen harjan ylimmäksi korkeudeksi merkitty +217 mmp. Pinnanmittauksessa 10.4.2014 Kainuun ELY-keskus on mitannut vesipinnan olevan lohkoilla tasolla +220.55 mmp. Vastaavasti 23.4.2014 on vesipinnan raportoitu olleen tasolla + 219.50 mmp. Kipsisakka-altaan kaksi lohkoilla 5 ja 6 on 1.4.2014 raportoitu olevan yhteensä liuosta ja sakkaa 1 620 024 kuutiometriä, josta liuoksen osuus on ollut 1 091 518 kuutiometriä. 17.4.2014 on raportoitu liuoksen osuudeksi 818 692 kuutiometriä. Tarkastuskäynneillä silmämääräisesti arvioiden lohko 5 on lähes kokonaisuudessaan täyttynyt sakalla ja vapaata vettä on pääasiassa lohkolla 6. Molempien lohkojen tilavuudet tasolle + 217 mmp laskettuna ovat noin 400 000 - 500 000 kuutiometriä. Kainuun ELY – keskus katsoo, että lohkolla 5 em. tilavuus on täyttynyt sakalla ja sakkaa voidaan arvioida olevan välipenkereen päällä ja osin lohkolla 6. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston antamassa lupapäätöksessä 137/2013/1 määrätään, että lohkolta 6 on vesiä vähennettävä siten, että vedenkorkeus on lohkojen 5 ja 6 välipenkereen tason alapuolella viimeistään 31.1.2014. Kainuun ELY-keskus katsoo, että koska välipenkereen yläpuolinen vesitilavuus ja osa lohkon 6 vesitilavuudesta on korvautunut sakalla, ei pelkkä vesipinnan korkeuden arviointi kerro lohkoilla olevaa vesimäärää. Täten lupaehdon voidaan katsoa täyttyvän silloin kun vesitilavuus saavuttaa alle 500 000 kuutiometrin tason lohkolla 6. Kipsisakka-altaan käytön kannalta on huomioitava, että sakan laskeutuksen ja veden pumppauksen mahdollistamiseksi altaassa tulee olla vesitilavuutta jonkin verran.

Kainuun ELY-keskus toteaa, että Talvivaara on 3.4.2013 raportoinut Kortelammen altaan vedenpinnan olleen tasolla +203,22 mmp. Laskettaessa täten käytössä oleva tilavuus patoturvallisuuskansiossa ilmoitetulle hätä-HW-tasolle + 205 mmp, on altaassa ollut vapaata tilavuutta noin 840 000 kuutiometriä, ja tasolle + 205.50 mmp laskettaessa, joka on padolle uuden vakavuustarkastelun jälkeen määritetty hätä-HW taso, noin 1 140 000 kuutiometriä. Edelleen 23.4.2014 on Kortelammen vedenpinnan korkeudeksi raportoitu + 202,99 mmp. Kortelammen vedenkorkeus-tilavuuskäyrän perusteella vedenpinnan korkeudella + 203,33 mmp Kortelammella olisi tilaa tasolle +205,50 mmp laskettuna noin 1 500 000 kuutiometriä, jonne 17.4.2013 ilmoitettujen kaikkien eri lohkojen yhteensä noin 1 300 000 kuutiometriä olisivat mahtuneet, mikäli kaikki altaat olisivat vuotaneet yhtä aikaa. Huomioiden Suomen ympäristökeskuksen vesistömallin kevään valuntaennusteen sekä toimenpiteet kipsisakka-altaalla, Kainuun ELY-keskus toteaa, että saavutetun tilavuuden voidaan katsoa täyttävän lupamääräyksen.

RIKKOMUS

Talvivaara on rikkonut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 27.12.2013 lupapäätöksen nro 137/2013/1 lupamääräystä C, siltä osin kuin siinä määrättiin kipsisakka-altaan lohkon 6 vesien vähentämisestä siten, että vedenkorkeus on lohkojen 5 ja 6 välipenkereen tason alapuolella 31.1.2014 mennessä. Kainuun ELY-keskus on 4.2.2014 kehotuksessaan antanut aikaa edellä mainitun toimenpiteen suorittamiseen 1.4.2014 asti. Talvivaaran asiaan antamien selitysten mukaan kipsisakka-altaan ylimääräiset vedet saadaan poistettua 15.5.2014 mennessä.

PÄÄVELVOITE

Kainuun ELY-keskus määrää Talvivaara Sotkamo Oy:n vähentämään lohkon 6 vesiä siten, että vesitilavuus lohkolla 6 saavuttaa tason alle 500 000 kuutiometriä 15.5.2014 mennessä.

UHKASAKON ASETTAMINEN

Kainuun ELY-keskus asettaa kiinteän uhkasakon edellä mainitun päävelvoitteen tehosteeksi.

Päävelvoitetta koskevan kiinteän uhkasakon suuruus on 100.000 euroa.

Jos päävelvoitetta ei noudateta, ELY-keskus voi uhkasakkolain 10 §:n nojalla tuomita uhkasakon maksettavaksi.

PERUSTELUT

Talvivaara ei ole noudattanut Kainuun ELY-keskuksen 4.2.2014 kehotusta laillisen tilan palauttamiseksi Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 27.12.2013 lupapäätöksen nro 137/2013/1 lupamääräyksen C noudattamiseksi, siltä osin kuin kyse on kipsisakka-altaan lohkon 6 vesien vähentämisestä lohkojen 5 ja 6 välipenkereen tason alapuolelle.

Uhkasakon suuruutta harkittaessa on otettu huomioon uhkasakkolain 8 §:n mukaisesti päävelvoitteen laatu ja laajuus, velvoitetun maksukyky ja muut asiaan vaikuttavat seikat.

ILMOITUSVELVOLLISUUS

Jos edellä mainittu kiinteä omaisuus (kiinteistötunnukset 765-402-60-18, 205-405-15-9, 765-402-60-26 ja 765-402-60-25) tai sitä koskeva käyttöoikeus luovutetaan, on tässä päätöksessä mainitusta velvoitteesta ja uhasta ilmoitettava luovutuksensaajalle ottamalla luovutuskirjaan sitä koskeva maininta tai muutoin todisteellisesti. Lisäksi velvoitetun on ilmoitettava uhan asettaneelle viranomaiselle luovutuksensaajan nimi ja osoite.

Kainuun ELY-keskus ilmoittaa tästä päätöksestä uhkasakkolain 19 §:n edellyttämällä tavalla maanmittaustoimistolle, jotta edellä mainittuja kiinteistöjä (kiinteistötunnukset 765-402-60-18, 205-405-15-9, 765-402-60-26 ja 765-402-60-25) koskevasta päävelvoitteesta ja sen tehosteeksi asetusta uhasta tehtäisiin merkintä kiinnityksistä pidettävään rekisteriin.

PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Kainuun ELY-keskus määrää, että päätöstä on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää. YSL 101.3 §:n mukaan viranomaisen voi viran puolesta määrätä, että 46, 64, 64 a, 78, 79, 82, 84, 84 a ja 85-87 §:ssä tarkoitettua määräystä tai päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava. Kainuun ELY-keskus katsoo, että käsillä olevassa tapauksessa yleinen etu vaatii päätöksen noudattamista muutoksenhausta huolimatta.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Ympäristönsuojelulaki 84 §, 88 §, 91 §, 96 §, 101 § ja 105 §
Uhkasakkolaki 1 §, 4 §, 6 §, 7 §, 8 §, 18 §, 19 §, 22 §, 23 § ja 24 §
Hallintolaki 34 §, 36 §

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Ympäristö ja luonnonvarat –vastuualue

Ylijohtajan sijainen,
Yksikön päällikkö

Kari Pehkonen

Ympäristölakimies

Heli Peuraniemi

PÄÄTÖKSEN TIEDOKSIANTO

Päätös saantitodistuksella:

Jäljennös päätöksestä:

Talvivaara Sotkamo Oy
Sotkamon kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
Kajaanin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
Kainuun SOTE, ympäristöterveydenhuolto
Ylä-Savon SOTE, ympäristöterveydenhuolto
Maanmittauslaitos / Kirjaamo (sähköisesti)
Suomen ympäristökeskus (sähköisesti)
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

MAKSU

Maksutta